

Základní škola a Mateřská škola Bělá pod Pradědem, příspěvková organizace

tel.: 584 412 084

e-mail: zsadolfovice@jen.cz

✉ Adolfovice 170

web: <http://zsadolfovice.cz>

IČO: 75029456

790 01 Jeseník

Školní preventivní strategie **2019 – 2023**

V OBLASTI PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Ředitelka školy	PaedDr. Irena Rudolfová
Telefon	584412084
E-mail	reditel@zsadolfovice.cz
Školní metodička prevence	Mgr. Vlasta Ťulpíková
e-mail	vlasta.tulpikova@zsadolfovice.cz
Telefon	725640929
Specializační studium	Ano
Výchovná poradkyně	Mgr. Radka Palzerová
e-mail	radka.palzerova@zsadolfovice.cz
Telefon:	584412084

Obsah:

1. Vymezení základních pojmů
2. Hlavní cíle preventivní strategie
3. Analýza současné situace
4. Systém organizace primární prevence ve škole
5. Cílové skupiny
6. Způsob realizace
7. Hodnocení

Při tvorbě Školní preventivní strategie škola vychází z těchto dokumentů:

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2019–2027
- Akční plán realizace národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2021
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027
- Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016-2020
- Metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, Č.j: MSMT - 21149/2016
- Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, Č.j: 14 423/99-22
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, Č.j: 10 194/2002-14
- Metodický pokyn MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Č.j.: 7 014/2005-25
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, Č.j: 21291/2010-28 – po aktualizaci 2017
- Zákon. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon. č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané Č.j.: 25 884/2003-24 1.

1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem školy. Je součástí školního vzdělávacího programu "UČIT SE ZNÁT, UČIT SE JAK NA TO, UČIT SE ŽÍT SPOLU", který vychází z příslušných rámcových vzdělávacích programů. Obsah je koncipován podle potřeb žáků a podmínek školy a aktivně zapojuje pedagogické pracovníky do činností v oblasti prevence rizikového chování.

Při tvorbě školní preventivní strategie byl brán zřetel na Strategii primární prevence v resortu MŠMT na léta 2019 – 2023 a Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních.

Primární prevencí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s rizikovým chováním, případně zamezit jejich šíření a minimalizovat jejich dopad.

Základním principem **primární prevence na naší škole** je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování (respektu, tolerance a vzájemné spolupráce). U zdravotně oslabených dětí, které jsou častěji ohroženy negativními vzory rizikového chování, se také zaměřujeme na rozvoj psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací. Velký důraz klademe na osobnostní a sociální výchovu, žáci jsou vedeni k odpovědnosti za své chování a k šetrnému přístupu ke svému životnímu prostoru.

Specifická primární prevence – aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Jedná se o:

- a) všeobecnou prevenci, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika
- b) selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování
- c) indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky

Nespecifická primární prevence – veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání. Tento typ prevence je významný v kontextu aplikace různých efektivních a vyhodnitelných specifických programů.

Efektivní primární prevence – kontinuální a komplexní programy, interaktivní programy v menších skupinách, vytváření dobrého klimatu ve třídě a skupině, především programy pomáhající odolávat žákům sociálnímu tlaku zaměřené na zkvalitnění komunikace, osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí, konstruktivní zvládání konfliktů a zátěžových situací, odmítání legálních a nelegálních návykových látek, zvyšování zdravého sebevědomí a sebehodnocení, posilování odvahy, stanovování realistických cílů, zvládání úzkosti a stresu apod. Principy efektivní a vyhodnitelné prevence jsou založeny na soustavnosti a dlouhodobosti, aktivitnosti, přiměřenosti, názornosti, uvědomělosti.

Neúčinná primární prevence:

- a) zastrasování a triviální přístup: „prostě řekni ne“, citové apely, pouhé předávání informací, samostatně realizované jednorázové akce, potlačování diskuse, stigmatizování a znevažování osobních postojů žáka/studenta, přednášky, pouhé sledování filmu, besedy s bývalými uživateli na základních školách, nezapojení žáků/studentů do aktivit a nerespektování jejich názorů, politiku nulové tolerance na škole a testování žáků jako náhražku za kontinuální primární prevenci
- b) hromadné kulturní či sportovní aktivity nebo návštěva historických a kulturních památek, by měly být pouze doplňkem, na který by měla vždy navazovat diskuse v malých skupinkách

2. HLAVNÍ CÍLE PREVENTIVNÍ STRATEGIE

- Vést žáky ke zdravému životnímu stylu a k odpovědnosti za vlastní zdraví, zdůrazňovat přínos zdravého životního stylu pro život člověka

- Budovat pozitivní školní i třídní klima, atmosféru důvěry a pochopení pro problémy žáků, poskytovat žákům dostatek prostoru pro sdělení problémů, nabízet jim pomoc při řešení
- Věnovat zvýšenou pozornost možnému výskytu šikany, informovat žáky o problematice šikany, nepodceňovat její zárodečná stadia
- Poskytovat žákům dostatek informací o rizikovém chování a o možnostech pomoci
- Zvyšovat právní vědomí žáků
- Zajišťovat a vytvářet pro žáky programy zaměřené na zvyšování sebevědomí, morální odpovědnosti, tolerance k odlišným názorům
- Průběžně monitorovat podmínky školního života z hlediska výskytu rizikových jevů, výsledky uplatňovat ke včasnému zachycení ohrožených žáků a další práci s nimi
- Seznamovat pedagogické pracovníky s informacemi o technikách a metodách preventivní práce a vytváření pozitivních vztahů mezi žáky
- Vytvářet podmínky pro smysluplné trávení volného času našich žáků
- Na tvorbě a realizaci Školní preventivní strategie se podílejí všichni pedagogové naší školy
- Školní preventivní strategie slouží jako podklad pro zpracování Preventivního programu školy pro daný školní rok

3. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

Škola má pro každý školní rok zpracován **Preventivního programu školy**. V rámci jeho realizace připravuje aktivity zaměřené na efektivní prevenci rizikového chování a na ochranu zdraví a životního prostředí. Již několikrát jsou u nás v centru pozornosti *výchova proti kouření bezpečná práce s internetem a minimalizace šikany*. Všichni pedagogové na škole zařazují vhodné informace i do předmětů při každodenní výuce. **V prevenci nespolehneme na okamžitá „zázračná“ řešení a různé zákazy. Základem naší strategie je neskrývání problémů, zájem o dítě, jeho svět a jeho problémy.**

Základní škola a Mateřská škola Bělá pod Pradědem, příspěvková organizace

tel.: 584 412 084

e-mail: zsadolfovice@jen.cz

✉ Adolfovice 170

web: <http://zsadolfovice.cz>

IČO: 75029456

790 01 Jeseník

4. SYSTÉM ORGANIZACE PRIMÁRNÍ PREVENCE NA ŠKOLE

Ředitel školy

- vytváří materiální, personální, časové podmínky pro realizaci preventivních aktivit

Školní metodik prevence:

- na základě školního preventivní strategie zpracovává Minimální preventivní program na školní rok a vyhodnocuje jeho účinnost
- spolupracuje s vedením školy a s třídními učiteli
- zajišťuje uveřejnění aktuálních a důležitých informací na nástěnkách
- vede přehled preventivních aktivit a průběžně je vyhodnocuje
- poskytuje odborné pomůcky ostatním kolegům a dle možností i žákům
- sleduje nabídku preventivních akcí
- spolupracuje s ostatními odborníky
- formou dotazníkových akcí mapuje sociální klima v jednotlivých třídách
- vypracovává dotazníky, provádí šetření a na základě jejich vyhodnocení hledá možnosti řešení negativních zjištění
- spolupracuje úzce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů možného výskytu rizikového chování
- vzdělává se v oblasti prevence
- předává získané informace ostatním kolegům

Třídní učitelé

Spolupracuje se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci Preventivního programu a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě:

- motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy
- zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků třídy
- získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštích žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

Odborné instituce

- Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
- Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole.
- Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

5. CÍLOVÉ SKUPINY

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovná poradkyně a metodik prevence.

6. ZPŮSOB REALIZACE

Základní kompetence prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti

- oblast přírodovědná (např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)

- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast výchovy ke zdraví a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Znalostní kompetence žáků

1.- 3. ročník

Žáci

- dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomost jak udržovat zdraví
- mají vědomosti o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

4. - 5. ročník

Žáci

- mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy - umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozují jejich práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zavražďování aj.), je protiprávní - znají základní způsoby odmítání návykových

látek ve styku s vrstevníky

6. - 9. ročník

Žáci

- znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

Nejčastější zařazení preventivních témat v předmětech:

výchova k občanství, přírodopis, chemie, český jazyk, prvouka, výtvarná výchova, tělesná výchova, informační a komunikační technologie

Zaměření programu

1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli

- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami,
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování sociálně-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, dopravních atd. jako v předchozích letech

6. – 9. ročník

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik

Základní škola a Mateřská škola Bělá pod Pradědem, příspěvková organizace

tel.: 584 412 084

e-mail: zsadolfovice@jen.cz

✉ Adolfovice 170

web: <http://zsadolfovice.cz>

IČO: 75029456

790 01 Jeseník

- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

7. HODNOCENÍ

Metodik prevence zpracovává zařazování a plnění školní preventivní strategie v rámci vyhodnocení Preventivního programu školy na konci každého školního roku. Výsledky jsou předávány řediteli školy.

Součástí Školní preventivní strategie je Preventivní program školy a Krizový plán.

V Adolfovicích 1. 9. 2019

Školní metodik prevence: Mgr. Vlasta Ťulpíková

Ředitel školy: PaedDr. Irena Rudolfová